

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาความเชื่อในอำนาจด้านสุขภาพ และการปฏิบัติตน ในผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคลิ้นหัวใจพิการ และได้รับการรักษาโดยวิธีการผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ ที่มารับบริการติดตามการรักษาที่ห้องตรวจศัลยกรรมทรวงอกหัวใจและหลอดเลือดหัวใจ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2542 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2542 โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ป่วยนอก ที่มารับบริการติดตามการรักษา ที่ห้องตรวจศัลยกรรมทรวงอกหัวใจและหลอดเลือด แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
3. เป็นผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ นานมากกว่า 6 เดือน
4. ยินยอมให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์
5. ไม่มีปัญหาในการได้ยินการพูด การเข้าใจภาษาไทยและสามารถตอบแบบสัมภาษณ์ได้

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดังนี้

1. สำรวจประชากรตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้
2. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของยามาเน (Yamane , 1970 อ้างใน ประคอง กรรณสูตร, 2535, หน้า 11) ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 จากสถิติห้องตรวจทรวงอกหัวใจและหลอดเลือด ปี พ. ศ. 2540 – 2541 ช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม มีจำนวนผู้ป่วยเฉลี่ย 352 คน จึงคำนวณตามสูตรได้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าจำนวน 188 คน (ภาคผนวก ค) ในการวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน
3. สุ่มตัวอย่าง จากผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ โดยสุ่มตัวอย่างจากรายชื่อผู้ป่วยที่จะมาตรวจรักษาตามนัด วันละ 15 –16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ค่าใช้จ่ายในการตรวจรักษาพยาบาล ความพอเพียงรายได้ของครอบครัว ระยะเวลานับจากการผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ ระดับสมรรถภาพการทำงานของหัวใจหลังการผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ ค่า International Normalized Ratio

ส่วนที่ 2 แบบวัดความเชื่อในอำนาจด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากแบบวัดของ กรรณิการ์ กันธะรักษา ซึ่งเป็นผู้แปลมาจากแบบวัดของ วอลส์ตัน, วอลส์ตัน, คาเพลน และเมดส์ (Wallston,B.S., Wallston, K.A., Kaplane, G.D., & Maides, S.A., 1987) ประกอบด้วย ข้อคำถาม 3 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ดังนี้คือ ความเชื่อในอำนาจภายในตน ความเชื่อในอำนาจผู้อื่น ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งเรียงปะปนกัน

ข้อความที่ใช้ในการวัดความเชื่อในอำนาจภายในตน มีจำนวน 5 ข้อ คือ 1, 6, 9, 12, 14

ข้อความที่ใช้ในการวัดความเชื่อในอำนาจผู้อื่น มีจำนวน 5 ข้อ คือ 3, 5, 7, 10, 15

ข้อความที่ใช้ในการวัดความเชื่อในอำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติ มีจำนวน 5 ข้อ คือ 2, 4, 8, 11,13

ลักษณะของแบบวัดความเชื่อในอำนาจด้านสุขภาพ ในคำถามแต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ดังนี้

เชื่อว่าเป็นจริงทั้งหมด หมายถึง ผู้ตอบคำถามเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความเชื่อของผู้ตอบคำถาม

เชื่อว่าเป็นจริงบางส่วน หมายถึง ผู้ตอบคำถามเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นไม่ตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความเชื่อของผู้ตอบคำถามเพียงบางส่วน

ไม่เชื่อว่าเป็นจริง หมายถึง ผู้ตอบคำถามเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นไม่ตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความเชื่อของผู้ตอบคำถามเลย

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

ลักษณะคำตอบ	คะแนน
เชื่อว่าเป็นจริงทั้งหมด	3
เชื่อว่าเป็นจริงบางส่วน	2
ไม่เชื่อว่าเป็นจริง	1

นำคะแนนรวมความเชื่อในอำนาจสุขภาพแต่ละด้าน หารด้วยจำนวนข้อแต่ละด้านทั้งหมด คือ 5 โดยผู้วิจัยแปลค่าระดับคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเชื่อในอำนาจด้านสุขภาพ
2.50-3.00	สูง
1.50-2.49	ปานกลาง
1.00-1.49	ต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์การปฏิบัติตนของผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ โดยประเมินในการปฏิบัติตนเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและภาวะด้านจิตสังคม ซึ่งผู้วิจัยอาศัยข้อมูลที่ได้รวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และจากประสบการณ์ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้น

หัวใจ แล้วนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ประกอบจัดทำเป็นเครื่องมือขึ้น ประกอบด้วยคำถาม 48 ข้อ ดังนี้ ด้านร่างกาย มีจำนวน 38 ข้อ และด้านจิตสังคม มีจำนวน 10 ข้อ

ข้อความที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อความทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายในด้านบวก มีจำนวน 29 ข้อ คือ ข้อ 1, 2, 3, 6, 9, 10, 11, 12, 17, 18, 21, 24, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 48

ข้อความที่มีความหมายในด้านลบ มีจำนวน 19 ข้อ 4, 5, 7, 8, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 30, 33, 44, 45, 46

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์การปฏิบัติตนของผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ ในคำถามแต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้น คือสิ่งที่ผู้ตอบกระทำเป็นประจำ เสมอ

ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้น คือสิ่งที่ผู้ตอบกระทำอยู่บ่อยๆ แต่ไม่เป็นประจำ

ปฏิบัติเป็นบางครั้ง หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้น คือสิ่งที่ผู้ตอบกระทำเป็นบางครั้ง แต่ไม่บ่อย

ไม่เคยปฏิบัติ หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้น คือสิ่งที่ผู้ตอบไม่เคยกระทำ

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

ลักษณะคำตอบ	ข้อความด้านบวก (คะแนน)	ข้อความด้านลบ (คะแนน)
ปฏิบัติเป็นประจำ	4	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	2
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	2	3
ไม่เคยปฏิบัติ	1	4

โดยให้กลุ่มตัวอย่างประเมินด้วยตนเองว่า ข้อความนั้นตรงกับปฏิบัติของตนเองมากน้อยเพียงใด แล้วจึงรวมคะแนนความสามารถในการปฏิบัติในแต่ละด้าน แล้วหารด้วยจำนวนข้อแต่ละด้าน โดยผู้วิจัยได้แปลค่าของคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน	ระดับการปฏิบัติตน
3.50-4.00	ดีที่สุด
2.50-2.49	ดี
1.50-2.49	พอใช้
1.00-1.49	ไม่ดี

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์
2. จัดทำแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษา ข้อมูลเบื้องต้น ความเชื่อในอำนาจด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากแบบวัดของ กรรณิการ์ กันธะรักษา ซึ่งเป็นผู้แปลมาจากแบบวัดของ วอลส์ตันและคนอื่น ๆ (Wallston, et al., 1987) ส่วนแบบประเมินกิจกรรมในการปฏิบัติตนของผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ ซึ่งสร้างโดยผู้วิจัย
3. แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำมาเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมของภาษา ความชัดเจนของข้อความ และนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้
4. ทดลองใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นโรคหัวใจ ที่มาติดตามการรักษาในห้องตรวจสัลยกรรมทรวงอกหัวใจและหลอดเลือด แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่นำไปทดลองใช้นี้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเที่ยงดังนี้

แบบวัดความเชื่อในอำนาจด้านสุขภาพ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .78

แบบวัดด้านการปฏิบัติตน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .80

6. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมของภาษา ความชัดเจนของข้อความ และนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
2. เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่แล้ว ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าห้องตรวจคัดกรองกรรมทรวงอกหัวใจและหลอดเลือด เพื่อชี้แจงรายละเอียดในการเก็บข้อมูล
3. เตรียมผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพที่เคยมีประสบการณ์ ในการดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ จำนวน 1 ท่าน
4. อธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัย และลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา รวมทั้งชี้แจงให้เข้าใจเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของแบบวัดแต่ละข้อ โดยให้เวลาศึกษารายละเอียด แล้วเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยจนเป็นที่เข้าใจ
5. เก็บข้อมูลที่ห้องตรวจคัดกรองกรรมทรวงอกหัวใจและหลอดเลือด แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด
6. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างตามแบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยอ่านจากบัตรประจำตัวของผู้ป่วย (OPD- card) และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

7. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับจากกลุ่มตัวอย่าง และพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งอธิบายวิธีการตอบแบบสัมภาษณ์อย่างละเอียด หากผู้ป่วยไม่เข้าใจคำถามก็จะอธิบายเพิ่มเติม

8. นำข้อมูลจากแบบวัดความเชื่อ ในอำนาจด้านสุขภาพ แบบวัดการปฏิบัติตน มาคิดคะแนน และแยกข้อมูลส่วนบุคคลออกตามตัวแปรปัจจัยพื้นฐานที่เลือกศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ค่าใช้จ่ายในการตรวจรักษาพยาบาล ความพอเพียงรายได้ของครอบครัว ระยะเวลานับจากการผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ ระดับสมรรถภาพการทำงานของหัวใจหลังการผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ ค่า International Normalized Ratio

2. คำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความเชื่อในอำนาจด้านสุขภาพ และคะแนนกิจกรรมในการปฏิบัติตนของผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ

3. นำคะแนนการปฏิบัติตัวของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยรวมและรายด้านโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอำนาจด้านสุขภาพ และการปฏิบัติตน โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้นำมากำหนดระดับระดับของความสัมพันธ์ ดังนี้ (ธวัชชัยงามสันติวงศ์, 2538)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .00 ถึง .20 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์ หรือมีความสัมพันธ์ต่ำมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า .20 ถึง .40 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า .40 ถึง .60 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า .60 ถึง .80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า .80 ถึง 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง